

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 31.

Stockholm 13 Augusti 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/1 år... kr. 4:50 1/2 år... kr. 2:50 3/4 " " " 3:50 1/4 " " " 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1-2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	--

Dr. jur. Anita Augspurg.

För våra läsarinnor har i Dagny för den 2 juli Internationella Rösträttsalliansens styrelse presenterats genom en gruppbild, tagen vid kongressen i Amsterdam. Då denna grupp togs, voro emellertid hvarken 1:ste vice ordf. dr. jur. Anita Augspurg eller 1:ste biträdande sekreteraren dr. Käthe Schirmacher närvarande. Vi ha nöjet att i dag genom en särskild bild framställa dragen af dr. Augspurg.

Redan i egenskap af juris doktor, hvilken grad i Tyskland så väl som här torde innehas af få kvinnor, kan Anita Augspurg betecknas som föregångskvinnan. Hon har emellertid inlagt ett ytterst energiskt arbete direkt för rösträttsrörelsen i Tyskland och redigerar sedan längre tid tillbaka »Zeitschrift für Frauenstimmrecht», som utkommer som månadsbilaga till den af fru Minna Cauers utgifna »Die Frauenbewegung».

De, som gå i spetsen för kvinnornas nya sträfvanden, hafva säkerligen i alla länder ett hårdt arbete. Man begär snart sagdt öfverallt hvarken mer eller mindre än att väckelseropen till dem, som sofva, och rättskraf framställda till dem, som kunna men icke vilja höra, skola ljuda som en melodiös hviskning.

Annars äro de icke förenliga med kvinnlighetens sanna väsende. Men det förefaller dock, som om Tyskland hade en särskildt svårarbetad jordmån. En

ung tyska berättade som ett karaktäristiskt uttryck för tänkesätten inom stora kretsar i hennes land, att när hon anslöt sig till rösträttsrörelsen, hade hennes släktingar fällt det utslaget, att, om de fått välja mellan att se henne som skådespelerska eller rösträttskvinna, så hade de valt det förra såsom lite mindre rysligt. Man behöfver blott tänka sig Anita Augspurg med sitt af själfständig tanke präglade väsende mot en bakgrund af så resonnerande människor för att förstå hela innebörden af följande uttalande i hennes tidning: »Vi hafva aldrig varit bortskämda af beröm. Kländer har varit vår vanliga kost. Skoningslös kritik, ja t. o. m. hätska personliga angrepp ha varit vårt dagliga bröd». Man måste beundra energin och offervilligheten hos de kvinnor, som trots

allt under årslång kamp stå kvar i främsta ledet. Dock, anhängarnes skara ökas ideligen; det är alldeles naturligt, att där fördomarne äro som starkast, skola de kvinnor, som tänka sina egna tankar,

med särskild häftighet reagera mot trycket. En stor makt besitter Anita Augspurg genom sin utmärkta förmåga som talarinna. Det är något egendomligt fängslande i den djupa stämman med dess mörka

klangfärg. Och i de talade orden, alltid karaktäristiska, ligger makten af en stark, egenartad personlighet.

A. K.

Äktenskaps rättsverkningar enligt gällande engelsk lag.

Liksom England i det hela saknar en lagbok, så bilda de bestämmelser, som reglera den engelska äktenskapsrätten, icke ett sammanhängande och systematiskt helt, utan innehållas i olika parlamentsakter. Bland dessa äro de viktigaste *Married Women's Property Acts* af 1870, 1874, 1882 och 1893 samt *Matrimonial Causes Act* af 1878.

Af en eminent betydelse för ifrågavarande liksom för andra områden af engelskt rättslif äro ock domstolarnas afgöranden i särskilda rättsfall, prejudikaten, hvilka i England hafva en bindande kraft, som ej plagar tillerkännas dem inom andra rättsystem.

Inom den engelska sedvanerätten, *the English common law*, gällde ursprungligen den grundsatsen, att i och med äktenskapets ingående hustruns personlighet uppgick i mannens, *sunt quasi unica persona; quia caro una, sanguis unus*: »makar äro likasom en enda person, emedan de äro ett kött och ett blod.»

Denna regel om makarnas personer såsom en enhet har i tillämpningen ställt hustrun i fullständigt beroende af mannen, han ägde rätt att af hustrun fordra lydnad, i äldre tider hade han ock tuktorätt. Det heter i en gammal text något drastiskt: *the husband hath by law power and dominion over his wife, and may keep her by force within the bounds of duty, and may beat her, but not in a violent or cruel manner*, d. v. s. »mannen har efter lagen makt och herravälde öfver hustrun och kan med tvång hålla henne inom pliktens gränser och får slå henne, men icke på våldsamt eller grymt sätt».

Äfven i förmögenhetsrättsligt hänseende har den sagda regeln i hög grad kringkurit hustruns rättskapacitet. Hustrun — *feme covert*, såsom hon i lagspråket nämnes i motsats mot ogifta kvinnan, *feme sole* — kunde ej äga förmögenhet, ej ingå aftal, ej tala och svara inför domstol. Emellertid har omförmälda grundsats, som ledde till rätt mycken obillighet och hårdhet, väsentligt modifierats genom nyare lagstiftning. Men äfven enligt nuvarande engelsk rätt gälla mannen och hustrun i många fall såsom *en person* inför lagen.

Hustrun antager mannens namn och blir delaktig af hans rang. Mannen äger bestämma boningsort, och

hustrun är skyldig att följa honom. Makarna äro pliktiga till sammanlefnad i gemensam bostad; dock kan vardera maken af särskilda anledningar, såsom vid äktenskapsbrott eller misshandel, fordra samlifvets upphörande. I motsats till äldre åskådning råder nu den uppfattningen, att mannen icke kan genom tvångsmedel återställa sammanlefnaden, då hustrun afböjer den samma. Om den ena maken öfvergifver den andra, kan emellertid den öfvergifna hos domstolen söka återställande af det äktenskapliga samlifvet, *restitution of conjugal rights*. Den förlupne maken åläggas då genom ett af domstolen meddeladt beslut att återvända. Före 1884 var stadgadt, att make, som ej efterkom ett dylikt domstolsbeslut, sattes i häkte. Nu gäller, när det är mannen, som öfvergifvit det gemensamma hemmet, att därest han ej inom den af domstolen utsatta tid återvänder, han förpliktas att till hustrun utgifva underhåll; påföljd för försummelse härutinnan är utmätning eller häkte. Är det hustrun, som förlupit mannen, kan i vissa fall äfven henne åläggas en motsvarande skyldighet.

Mannen har husbondevälde. Gent emot missbruk däraf kan hustrun emellertid söka hjälp hos domstol. Missbruk af husbondeväldet anses lika med misshandel, *cruelty*, på grund hvaraf domstolen kan förklara, att makarnas sammanlefnad skall upphöra.

Mannen har ock principiellt uppsikt öfver den inre hushållningen. Ehuru ledningen af hushållet, anställande af tjänare, betalning af hushållräkningar och liknande vanligen öfverlåtits till hustrun, så har hon dock ingen laglig befogenhet härutinnan, och mannen kan när som helst själf öfvertaga skötseln af dessa angelägenheter. Mannen är skyldig att sörja för hustruns ståndsmässiga underhåll. Hustrun anses vara befogad att taga mannens kredit i anspråk för anskaffande af hvad som hör till hushållet och hvad som fordras för hennes personliga behof.

Testamente, som någon af makarna före äktenskapet upprättat, anses genom äktenskapets ingående återkalladt: *marriage is revocation of will*.

I fråga om äkta makars förmögenhetsförhållanden gäller, att lagen visserligen därutinnan stadgat en viss anordning, men att hithörande angelägenheter äfven kunna genom aftal, *settlement*, på annat sätt regleras.

Hvad den af lagen bestämda förmögenhetsanordningen beträffar, är först att märka, att den engelska rätten ej känner någon egendomsgemenskap mellan makar. Här framsträder en synnerligen viktig olikhet mellan England och öfriga germanska länder, en olikhet, grundad på historiska skäl och uppehållen af socialpolitiska grunder.

Hustrun vinner ej genom äktenskapet någon rätt till mannens egendom. Men om mannen aflider före hustrun, är hon, därest mannen ej gjort någon bestämmelse i motsatt riktning, berättigad att under sin lifstid åtnjuta en tredjedel af afkastningen af mannens fastighet, denna ankans lott kallas *dower* eller *freebench* (änkesäte, lifgeding). Om mannen dör utan att hafva upprättat testamente, får hustrun rätt till en viss del af hans lösa egendom, en tredjedel om barn finnas, eljest hälften.

Mannens rätt öfver hustruns egendom var ursprungligen mycket vidsträckt. Mannen ansågs äga en nästan oinskränkt förvaltningsrätt af hennes i boet införda fastighet, *freehold*, och afkastningen däraf tillhörde honom allena. Den lösa egendom, *chattels personal*, som hon före giftermålet ägt eller under äktenskapet erhållit, ansågs likaledes till följd af äktenskapet blifva mannens tillhörighet, med undantag endast af hennes gång- och sängkläder samt prydnader, *paraphernalia*, som voro henne ensam förbehållna.

Emellertid har under senare hälften af 1800-talet lagstiftningen i allt större utsträckning medgifvit hustru rätt till själfständigt förvärf och besittande af egendom. Redan i *Divorce Act* af 1857 är en sådan tendens antydd. Och genom den ofvan nämnda *Married Women's Property Act* af 1870 åstadkoms en icke oväsentlig förändring i hustruns rättsliga ställning i förhållande till mannen. Denna parlamentsakt medgaf nämlingen åt hustrun, att under äktenskapet kunna dels förvärfva vissa slag af egendom, som betraktades som hennes enskilda tillhörighet, däröfver mannen icke ägde att förfoga, dels ock att vid domstol kära och svara i mål, som rörde sådan egendom.

Därpå följde den synnerligen betydelsefulla *Married Women's Property Act* af 1882, liksom den föregående gällande för England och Irland men ej för Skottland. Enligt denna lag kan en gift kvinna såsom enskild egendom, *separate property*, förvärfva, innehafva och genom testamente eller annorledes disponera öfver fast och lös egendom, såsom om hon vore ogift, utan att hon därvid behöfver anlita någon god man. Hvarje kvinna, som ingår äktenskap efter det nämnda lag (den 1 januari 1883) trädt i kraft, får som sin enskilda egendom räkna, hvad hon ägde vid äktenskapets ingående samt hvad som därefter tillfaller henne. Dit hör ock hvad hon genom eget arbete kan förvärfva som lön eller arfvode, i handel, yrke eller industriella företag, som skötas af henne skildt från mannens affärer, äfvensom förvärf genom litterär, konstnärlig

eller vetenskaplig verksamhet. Till hustruns enskilda egendom höra ock medel, insatta i banker i hustruns namn, samt lifräntor, aktier och andra värdepapper, utställda å hustruns namn.

Hustru kan ikläda sig ekonomiska förpliktelser, motsvarande beloppet af hennes nuvarande och blifvande egendom, och sluta aftal angående samma egendom. I fråga om dylika aftal kan hon kära och svara vid domstol såsom om hon vore *feme sole* (ogift); mannen behöfver således ej företräda eller biträda henne. Hvad hon i en sådan rättegång vinner, blir hennes enskilda egendom, likasom hvad hon kan förpliktigas att betala skall utgå af den enskilda egendomen. Om hon själfständigt drifver yrke eller näring, är hon, i hvad afser hennes enskilda egendom, underkastad konkurslagen på samma sätt som om hon vore en ogift kvinna.

Hustru kan till förmån för sin enskilda egendom taga en lifförsäkring på sitt eget eller sin mans lif. Om mannen tar en försäkring å sitt eget lif och förklarar densamma vara afsedd till förmån för hustrun eller barnen, eller om hustrun försäkrar sitt lif till förmån för man eller barn, så sättes en sådan försäkring under särskild vård, och då den försäkrade affidit, häftar försäkringsbeloppet ej för den försäkrades skulder, utan tillfaller den eller dem, till hvilkas förmån försäkringen tagits.

Gift kvinna, som har enskild egendom, är ansvarig för sin mans och sina barns underhåll, därest dessa falla fattigvården till last.

Enligt parlamentsakten af 1882 kan gift kvinna utses till att verkställa ett testamente och att förvalta arfsmedel eller annan egendom. Om hon eftersätter sina skyldigheter härutinnan, så att skada uppkommer för den, som egendomen tillhör, så är hon ensam med sin enskilda egendom ansvarig för samma skadas ersättning; mannen häftar därför, endast om han inblandat sig i förvaltningen.

Om hustrun lånar eller anförtror mannen penningar eller annan egendom, och mannen därefter råkar i konkurs, bekommer hustrun för nämnda lån utdelning först sedan samtliga mannens öfriga borgenärer fått sina fordringar till fullo betalda.

Hustrun är, intill beloppet af sin enskilda egendom, ansvarig för de skulder, hon kan hafva gjort före äktenskapets ingående, och hon kan ensam, utan biträde af mannen, svara inför rätta i fråga om sådana skulder. Mannen svarar för hustruns före äktenskapet ådragna skulder intill beloppet af den egendom, som han af eller genom henne bekommit.

De här återgifna stadganden hafva tillämpning å äktenskap, ingångna efter det 1882 års lag med den 1 januari 1883 trädt i kraft; för tidigare ingångna äktenskap gälla i viss mån andra bestämmelser, för hvilka det blefve för vidlyftigt att här redogöra.

Vid sidan af den ofvan angifna lagbestämda ordningen för äkta makars inbördes egendomsförhållan-

den, medgifver emellertid den engelska rätten frihet för makarna att genom ett aftal, *settlement*, ordna nämnda förhållanden. Och i själfva verket är, särskildt bland de ekonomiskt bättre lottade klasserna, en sådan aftalsmässig anordning den vanligaste.

Bestämmelserna i den gamla *common law*, som förlänade mannen den mest vidtgående befogenhet med afseende å hustruns egendom, voro för stränga och oböjliga för att kunna oförändrade inpassas i en modern samhällsbyggnad. Man sökte därför och fann medel att afskilja viss förmögenhet till hustruns enskilda nyttjande. Därvid anlätades från början den för engelskt rättslif så karaktäristiska *trust*-institutionen. Begreppet *trust* betecknar det förtroende, som en person, *settlor*, gifver en annan, *trustee*, då på denne andre öfverlåtes den legala eller formella äganderätten till viss egendom att af honom tillhandahållas en tredje för nytta eller bruk på visst sätt.

Redan tidigt blef det sed, att mellan blifvande makar eller mellan mannen och brudens föräldrar slöts före äktenskapet ett aftal, *ante-nuptial settlement*, hvarigenom viss egendom anförtroddes åt en *trustee*, som skulle innehafva samma egendom till den gifta kvinnans uteslutande nyttjande. Äfven den äkta mannen kunde vara *trustee* för sin hustru, och den sålunda

afskilda förmögenheten blef hustruns enskilda egendom, *separate property*. Vid *Courts of Equity* (de engelska domstolar, som dömde hufvudsakligen efter billighet och naturlig rättskänsla) ansågs en sådan anordning hafva den verkan, att en gift kvinna ägde samma befogenhet öfver ifrågavarande egendom som om hon vore ogift.

För att göra viss egendom till hustruns enskilda är det ej nödvändigt att iakttaga någon viss form, endast vederbörande *settlor* klart och tydligt tillkännagifver sin afsikt, att hustrun skall äga oinskränkt rätt till egendomen, utan att mannen däröfver skall hafva någon uppsikt. Hvad hustrun förvärfvar för medel, hörande till hennes enskilda egendom, blir ock enskild egendom.

Äfven efter äktenskapets ingående kan egendom afskiljas som hustruns enskilda. Aftal därom, som kallas *post-nuptial settlement*, kan dock i vissa fall blifva ogiltigt till följd af inskridande från borgenärer.

I den ofvannämnda *Married Women's Property Act* af 1882 förklaras, att aktens bestämmelser ej afse att upphäfva eller göra något intrång i rätten att vare sig före eller efter äktenskaps ingående sluta aftal i fråga om makars inbördes förmögenhetsförhållanden.

En social skola för kvinnor.

ett intressant företag, som vunnit stark tillslutning från flera olika håll, har nyligen satts i gång af några tyska kvinnor, nämligen en social kvinnskola i stil med de amerikanska »Schools of Philanthropy». Här kunna unga flickor, tillhörande de mera burgna klasserna, efter slutad skolkurs genom en planmässig undervisning komma i tillfälle att förvärfva en bildning, som kan bli en betydelsefull förberedelse för deras uppgifter såväl i hemmet som i det sociala lifvet. Här kunna de lära sig allt, som en bildad kvinna måste veta för att kunna fylla de kraf, som samhället och hemmet ställer på dem.

I en redogörelse för skolans ändamål, som skolans blifvande föreståndarinna, fröken Alice Salomon, lämnar i *Die Frau*, heter det på följande sätt: Man har ofta klagat öfver att kvinnorna icke äro utbildade till den verksamhet, som man betecknar som deras »naturliga kall», att hvarje mor först genom att sysselsätta sig med sina egna barn får inhämta pedagogiska erfarenheter och kunskaper. Om man vill sätta vår tids unga flickor i stånd att fylla sina uppgifter i familjen bättre och mera omfattande än hittills, så måste man låta dem inhämta ett visst mått af pedagogisk kunskap och systematiskt lära dem att vårda och sysselsätta sig med barn. Men de unga flickorna skola också göras förtrogna med vår tids stora sociala pro-

blem, lära känna den socialekonomiska utvecklingen, som under de sista årtiondena förändrat de välsituerade kvinnornas verksamhetskrets i det den skapat en klyfta mellan rika och fattiga, som det först och främst är de bättre lottade kvinnornas plikt att hjälpa till att begränsa.

Den sociala skolan skall vidare gifva dem, som väckts till insikt om sina sociala plikter, de kunskaper, som äro nödvändiga för att kunna blifva till en verklig social hjälp. Den, som vill lämna en sådan hjälp, antingen som frivillig eller som betald arbeterska, måste först och främst lära känna de orsaker, som skapa den sociala nöden, och måste veta, hur lätt vår nuvarande ekonomiska ordning gör den svage vanmäktig och hätsk. Hon måste också lära känna de institutioner och lagar, som stat och kommuner inrättat till de sämre lottade klassernas skydd. Hon bör vara förtrogen med fattigvård och med den allmänna barnförsörjningen lika väl som med försäkringslagstiftning och arbetarskydd.

De unga flickornas utbildning för den husliga och sociala plikt-kretsen är det mål, som den sociala kvinnskolan uppställt för sig. Den vill skänka en bildning, som motsvarar vår tids förhållanden och kraf, den vill ge kvinnorna en efter deras nutids uppgifter afpassad »modern» bildning. Vid sidan häraf skall

den vara en fackskola, som utgör en förberedelse till såväl betaldt som frivilligt socialt arbete.

Undervisningstiden är fastslagen till två år. Det första stadiet skall utbilda de unga flickorna för deras plikter i familjekretsen och dessutom väcka deras intresse för sociala frågor. De pedagogiska ämnena skola här bilda undervisningens centrum och ytterligare inöfvas genom praktisk undervisning i barnträdgården och genom teknisk verksamhet, som slöjd och huslig ekonomi. I de socialvetenskapliga ämnena meddelas här endast grunderna.

På det sista stadiet får eleverna den egentliga fackliga utbildningen för det sociala arbetet. Här träder sociologien och därtill hörande kurser i förgrunden.

Efter engelska och amerikanska bildningsanstalters mönster kommer föreståndarinnan att hålla särskilda frågelektioner med eleverna för att vägleda dem vid uppsättande af studieplaner, vid val af praktiskt arbetsområde och lektyr. Sålunda sträfvat skolan på allt sätt att realisera sitt ideal: *kvinnornas uppfostran till personligheter med ansvarskänsla och arbetsförmåga.*

Garden City.

Det är, som det hörs på namnet, en stad af trädgårdar, en anläggning, som skall förena stadens och landets fördelar och utesluta båggederas nackdelar. Sedan länge ha folk insett och talat och skrivit om det orationella och fördärfliga i stora städer, om öfverbefolkning med åtföljande otillräckliga och dåliga bostäder och öfriga ohygieniska förhållanden, som resultera i moralisk och fysisk urartning. Och ingenstädes kan man åskådligare öfvertyga sig om allt detta elände än i Londons East-end med Whitechapel och dess kriminalhålur samt i vissa delar af södra London. Det har som sagdt skrivits och talats mycket därom, och välgörenhetens Sisufos-arbete har utvecklats omfattande och beundransvärda dimensioner; men hvad hjälper det, så länge tendensen är befolkningens kontinuerliga strömning från landet till storstäderna. Välsignelsen af privat välgörenhet är i många fall — om inte de flesta — imaginär. Den söker bota symptomen af det onda och låter roten sitta kvar — och när man skär grenarna af en planta, så blir stammen, som bekant, bara lifskraftigare. Mången gång tycks det vara lämpligare att låta det onda ha sin gång, tills det fördärfvar sig själt. Och när städernas öfverbefolkning med åtföljande olägenheter nått sin kulmen, så yttrar sig nationens självbevarelsedrift i motsatt tendens, nämligen att befolkningen strömmar ut och fördelar sig öfver hela landet igen.

Det var mr. Ebenezer Howard, som år 1898 uppträdde med sin bok »Garden Cities af To-morrow», där han ej blott skildrar förhållandena sådana de ej böra vara, utan äfven kommer med rationella förslag hur de kunna och böra ordnas. Och att mr. Howard ej var den slags människa, som endast sitter vid sitt skrifbord och matematiskt konstruerar teorier, visade han genom att samtidigt omsätta dem i praktiken. År 1900 bildade han ett bolag, som för billigt åkerpris inköpte ett landområde af 6 engelska kvadratmil kuperad mark af fält, ängar och skogsdungar. Det är vid Letchworth, en knapp timmes resa från London på Great Northern Railway.

Efter kalkyler hur mycket luft och hur mycket öfverskott af luft och utrymme hvarje människa bör ha för att kunna föra ett sundt och naturligt lif, uppdelades Letchworths nya »Garden City» i områden, som ej fingo bebyggas med mer än högst 12 byggningar (af minsta sorten) på en acre, och dessa cottages utfördes af arkitekter med särskild hänsyn till det rationella och hygieniska och till ett lefnadssätt, så förenkladt som möjligt. De flesta äro olika hvarandra, se ut som landthem, och ej ens fabriksstadens bostäder ha något som det ringaste påminner om städernas arbetarkaserner. I stället för gator anlades breda, välhållna och trädplanterade landsvägar. Gas- och vattenledningar och elektrisk kraftstation anlades, och 70 acres anslogos till parker och allmänna områden med golf-, tennis-, cricket- och öfriga sportplatser. Och så post-, telegraf- och telefonstation, skolor, kyrkor, kapell, ett 50-tal handelsbodas, 4 hotell, konsertsal, läsesalonger och restauranter på lagom afstånd från hvarandra. Allt planerades noggrant från början med hänsyn till terrängens formationer och lämplighet, med beräkning af ändamålsenligaste proportion och afstånd och alltid med hänsyn till skönheten hos kompositionen i sin helhet, så att ingen del fick störa den andra. Det måste ju bli en helt annan organisk helhet hos en sålunda genomfördt planerad stad än hos sådana, som tillkommit småningom, samt utan system och sammanhang vuxit till genom slumpens godtycke.

Ett af städernas obehag är fabrikerna, som fördärfva luften, som locka dessa skaror af arbetsfolk att tränga ihop sig i bostäder, hvilka ideligen utdömas som hälsovådliga, men dock få stå kvar och hysa minst 10 gånger större kvantitet mänsklighet, än hvad de varit ämnade till. För transporterarnas skull och för den massa arbetare, som erfordras har det dock alltid visat sig svårt att lägga fabriker på riktiga landet.

I Letchworth anlades 14 fabriker. Deras område ligger intill en järnvägsstation i en utkant af Garden City. En naturlig park skiljer det från de stadsdelar, som ej ha med fabriksverksamheten att göra, och mar-

kens kupering gör att de ej ens synas från dessa. De drifvas hufvudsakligen med elektrisk kraft. Arbetarna ha sina bostäder närmast fabrikerna, hvarje familj en trefflig lantlig cottage med stort trädgårdsområde kring.

Delägarne i bolaget nöja sig med 5 % på sina insatta kapital, och det öfriga användes till anläggningar och nybyggnader. De senare hyras ut till mycket låga priser.

Rundt omkring Garden City, omslutande det som ett bälte, ligga 2,500 acres åkerland, som reserveras för landtbruk. Här läggas bondgårdar, hem för småbrukare och agronomer.

Trädgårdsstaden har nu 907 byggnader och 5,500 invånare. Dessa bestå af alla möjliga slags människor, dock med det gemensamma målet att »go in for simple living». Affärsmän och eljes i London anställda personer ha tagit villorna närmast stationerna för att dagligen resa in till London. Omkring 900 personer äro anställda på platsen vid de industriella företag, som startats i Letchworth — tryckeri, bokbinderi, väfveri, slöjd, etc.

Det har redan visat sig att dödligheten bland barn är mycket låg i Garden City, jämfördt med stads-statistikerna. Här kunna också alla barn låta solen lysa på sig.

Hela området är beräknadt för en maximum-befolkning af 35,000, och när den siffran uppnåtts, komma inga bostäder mer att byggas och uthyras.

Den, som gjorde mig bekant med Garden City var en släkting till grundaren, en målarinna med samma namn, ifrig anhängare af idén och en af de allra första personer, som bosatte sig där. Hennes älsklingsidé har alltid varit ett förenkladt lefnadssätt. Jag gjorde hennes bekantskap för 13 år sedan i Paris, där vi studerade vid samma konstakademi. Då bodde hon ytterligt enkelt i ett litet rum i Quartier Latin, där hon målade sina taflor, själf lagade sin mat och sydde sina kläder och emellanåt gaf tébjudningar. Ändå var där alltid ordentligt och prydligt och plats till allting. Hon kunde lefva för nästan ingenting, hade det ändå bra på allt vis, var generös mot alla människor och fann äfven tid att sköta alla sjuka bland kamrater och bekanta.

Några år därefter for jag att hälsa på henne strax utanför London. Somliga människor kan man ha

känt länge, talat med om alla möjliga frågor och intressen och blifvit nära vän med utan att någonsin komma in på det personligas område eller tänka ditåt. Och först när jag då åkte ut till hennes adress, undrade jag, hvad hennes hem kunde vara. Jag fann det liggande i en af Londons fashionoblaste villaförstäder, ett stort hus med utomordentligt vacker trädgård, och där man togs emot av betjänt och en svärm hvitklädda tjänsteandar och fördes upp i ett lyxöst gästrum. Senare förklarade miss H. för mig, att hon aldrig ville be sina föräldrar om extra pengar till resor, utan hon lefde och studerade i Paris för det samma, som hon hemma i alla fall skulle få till sina personliga småutgifter. Första betingelsen för att känna sig fri och oberoende ansåg hon vara att kunna anpassa sig hvad omständigheter som hälst.

I sommar besökte jag henne i Letchworth, där hon som sagdt bor alltsedan Garden City grundades. Där har hon en hel villa med trädgård för 45 kr. i månaden — sådana äro priserna i Garden City, och villorna hyras pr år. Hon har ingen tjänare, utan själf håller hon hela huset i ordning samt sköter trädgården, som förser henne med det mesta hon behöfver till sitt strängt vegetarianska bord. Dessutom arbetar hon i ett mejeri, där hon fabricerar smör och ost, och dessemellan tar hon emot och utför beställningar på dekorativa väggmålningar och friser med symboliskt innehåll.

Hennes villa ligger i den del af Garden City, som kallas »The bohemian part». Där ha skalder och kompositörer och artister — mest landskapsmålare — slagit sig ner, och där äro många af stugorna byggda med atelierer. Grannar till miss H. äro en kvinnlig svensk gymnast och hennes engelske man, som är konstnärlig amatörsnickare och amatörbokbindare. Förresten finnas i den stadsdelen en del underliga människotyper, samhällsreformatorer naturlifsdyrkare med Johannes-Döparen-typ, eremiter, profeter.

Att ha tjänstefolk begagnas inte i Garden City annat än möjligen af familjer med småbarn.

Ebenezer Howards idé har upptagits med stor sympati i hela England, och företag sättas i gång för att få liknande anläggningar på andra håll i landet.

TYRA KLEEN.

PRENUMERATIONSPRIS.

DAGNY utkommer hvarje torsdag i ett häfte på 12 à 16 sidor.

Tidningens pris, postarvode inberäknadt, är för helt år kr. 4: 50, halft år kr. 2: 50, ett kvartal kr. 1: 25. Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Annonser mottagas å tidningens expedition, 51 Mäster Samuelsgatan, Stockholm.

I alla redaktionella angelägenheter torde man hänvända sig till redaktören, fröken Ellen Kleman, under expeditionens adress.

Spetskonst och spetsar.

III.

Några ord om Vadstenaspetsarna.

Af de svenska spetsarnas tre hufvudgrupper: vadstena-, dalspetsar och de skånska, anses af sakkunniga, — om man än icke vågar erkänna det — som ett absolut obestridligt faktum, att vadstenaspetsarna äro af äldsta dato.

Har knypplingskonsten än icke, som ibland förmodats, blifvit från Italien införd i Sverige af den heliga Birgitta, då året för hennes död inträffade så tidigt, att knypplingen väl knappast ens hunnit inom Italiens egna gränser, är konsten i Vadstena och där omkring utan allt tvifvel en medeltida handslöjd, dit förflyttad genom klostrets flitiga beröring med kulturländerna.

I den stilla klosterträdgården i Vadstena, under de höge, susande träden eller i de smala cellerna, sutto säkerligen nunnorna, då de ej voro upptagna af gudstjänst och betraktelser eller arbetade i trädgården, vid knyppeldynan. Där löpte deras snabbfärdiga fingrar ilsamt bland de rasslande knyppelpinnarna med den spindelväfsfina tråden, och de mjukaste och skiraste mönster af blommor och blad framtröllades under deras händer mot den fina, nätkliknande botten.

Man kan se dem för sig, de tysta arbeterskorna, med doket kring pannan, sysslade med detta ömtåliga och svåra handarbete, med ögonen fästade på dynans invecklade nålgaller, medan dagen led och himlens skiftande glans spelade öfver Vätterns än oroliga än blanka vatten.

Inga fridsamma nunnor hvila mera under de lumiga lindarna i klosterträdgården, inga knyppelpinnar rassla i entoning rytm invid klostercellernas smala fönster. En annan, tragisk samling af svenska kvinnor sitter nu innesluten bakom murarna af det, till en ringa del urgamla, men hufvudsakligen nybyggda, nunneklostret, väntande på ljus och frigörelse i det hårda öde, som drabbat dem. Klostret är numera, som bekant, en asyl för kvinnliga dårar.

Med klostrets reducerande 1527 och med den enda öfverlevande nunnans, Katarina Johansdotter, död 1605; — hon hade af härtig Karl satts att vårda trädgården i det då öde och öfvergifna klostret, — dog förvisso icke spetskonsten ut.

Den hade genom klostret spridit sig till allmogen och i de många århundraden, som ligga emellan dess glansperiod i klostret och det årtal, vi nu skrifva, har den lyckats undgå glömska och förintelse. Från mor till dotter har knypplingskonsten gått i arf, och om den än icke i dag är, hvad den en gång varit, måste vi vara tacksamma, att den alls ännu existerar och tillräckligt starkt att utgöra en betydande gren af den svenska spetsindustrin, hvars anor äro stolta nog.

Man tror sig veta, att spetsknypplingen »i den gamla goda tiden» idkades af nästan hvarje kvinna i Vadstena och dess omnejd, men att den för ett kvarts århundrade sedan lidit ett plötsligt genomgående afbräck och numera skulle vara i ständigt aftagande.

Att denna uppgift till viss grad är öfverdrifven, bevisas af några statistiska uppgifter från början af 1870-talet, där det heter, att i staden Vadstena ej mindre än 400 personer idkade knypplingskonsten, i Västra Stenby mer än 30, i Hagebyhöga omkring 70, i Tifvelstad 170, i Strå 54 och så vidare.

Att dessa alla knypplande lade sig vinning om, att hålla sig till stilrena och nobla mönster och använda goda material, som kunde lända den vackra vadstenaknypplingen till heder, därom torde man tillåtas att hysa ett visst tvifvel. Det är icke utan, att den gamla förnäma smaken inom spetsmönstren — varierande efter de olika arter, som för ögonblicket stodo högst i kurs, men alltid följande en viss stil — att denna smak i tidernas lopp blifvit skäligen förvanskad och försämrad.

Ännu i dag märkes ibland mycket gående på sidan om de ursprungliga stora principerna, och många af de i allmänhet arbetade gröfre spetsarna visar sig enligt en spetskännarens utsago, »tala tyska», då de genuina vadstenaspetsarna — frånseende de olika varianter de under årens lopp företett — stannat inom den form, vi alla känna, och som mest tycks ha fått intryck från *malines*-spetsarna.

Att de gröfre spetsarna alltjämt arbetas, däri ligger intet ondt. Icke alla och en hvar kan anse sig ha råd till eller användning för de spindelfina och komplicerade prydnader, som äro en af spetsknypplingens vackra sidor.

Det kommer blott an på arbetssättet. Vilket för åstadkommande af ett godt resultat är, att ge de spetsknypplande tillfälle att förses med fullgodt material, *linnetråd* — såsom det enda värdiga för denna präktiga handslöjd — och goda mönster af de gamla, redan befintliga, eller gärna nya kombinationer på de gamla grundvalarna. Härmed är icke att förstå något förflyttande af viktiga råmärken, utan endast en rikare alstring inom de gifna gränserna, med bibehållen respekt för principerna.

Af de finare spetsarna knypplas nu äfven betydligt, fastän allmogen mer och mer drar sig för detta »småpetiga knåpgöra», där det fordras ytterligt flinka fingrar och goda ögon. Att det faller sig svårare nu än för tjugofem år sedan att erhålla duktiga knyppleskor, dugliga till att utföra de allra finaste spetsmönstren, har blifvit mig berättadt af en person, som under ett

Henrik Gahns koncentrerade **Gahnelit** i flaskor à 2 kr. och 1 kr. Behagligt och i hög grad verksamt munvatten.

Tillverkas under kontroll af herr professor Carl Sundberg vid Karolinska institutet i Stockholm.

par tiotal år intresserat sig för knypplingsarbetet i Vadstena.

Drottning Lovisa intresserade sig lifligt för Vadstena-knypplingen. Från Holland anskaffade hon fin linnetråd, som icke kunde erhållas i Sverige, och från Belgien infördes vackra och karaktäristiska mönster.

Efter drottningens död fick industrien en längre tid själf sköta sina intressen, hvilket hade till följd, att den finare knypplingskonsten nästan helt och hållet glömdes och var nära att dö ut. Visserligen fanns här och där en och annan gammal kvinna, som uteslutande sysselsatte sig med finare knyppling, men alla spetsar, såväl finare som grofva utfördes med bomullstråd.

När man, med senare tiders återväckta intresse för all konstnärlig slöjd inom landet, började bilda skolor för bevarandet af kunskapen om vadstenaknyppling, sattes som villkor bland annat, att *allt* arbete skulle utföras med linnetråd. Fru Ingeborg Petrelli, som med stort nit och intresse för den gamla vadsteniensiska handslöjden, under senare år förestått denna nybildade skola, anser, och med full rätt, att spetsarnas såväl hållbarhet som värde i hög grad förhöjes genom att de knyppas af linnetråd. Det blir en helt annan, smidigare glans i detta material än i den torra sköra bomullstråden, och själfva spetsen får på en gång en tyngd och en mjukhet, som man fåfängt söker bringa den genom användande af annat material.

Skolan, som allt fortfarande är anförtrödd af fru Petrellis insiktsrika och intresserade ledning, har sitt stamhåll dels i Hagebyhöga, dels i en nyinrättad afdelning i västra Harg. I Tifvelstads socken, af gammalt känd för folkets speciella skicklighet i finknyppling, har tyvärr arbetet, åtminstone för ögonblicket, måst nedläggas på grund af att den plats, som genom gen affidna lärarinnan lämnats tom, ännu ej kunnat besättas af därtill kompetent person. Västra Hargs skola lofvar däremot godt med tolf unga elever.

Spetsknypplingskonsten är här, liksom i Dalarna och i Skåne, knappast att betrakta som en hufvudinkomst utan blott som en hjälpkälla bredvid öfriga hemsysslor. Men som sådan torde den vara välkommen och eftersökt i många hem, där både unga och gamla, som af någon anledning ej kunna på annat sätt bidra till familjens uppehälle, lätt kunna lära sig syssla med detta arbete.

Den skola fru Petrelli förestår är tillkommen på initiativ af Föreningen för Svensk Hemslojd, och många vackra prof på de arbetande kvinnornas konstskick-

lighet och flit var man i tillfälle att se på utställningen af Svensk Hemslojd i våras. Där varnade man med tillfredsställelse återupptagandet af några af de äldsta mönstren, med sina räta ytterkanter och en rikt arbetad bård mot en slät nätbotten; — denna spetsstyp, som äger så mycken förnäm tradition och väl försvarar sin plats bland öfriga europeiska spetsföreteelser, om ock, strängt taget, blott en förgrening eller ett konglomerat af en del flandriska och franska, öfversatta på ett nordligare tungomål.

Utom den nyss nämnda skolan äger alltjämt spetskonsten i och omkring Vadstena en massa utförande krafter och i själfva staden bidraga bl. a. fruarna Randels och Sjöstrands stora energi och intresse till själfva försäljningen. Hos dem inlämnas hvad som presteras i spetsväg, hvilket sedan, dels i Vadstena, dels i Stockholm, dels i stora sändningar till utlandet, icke minst till Amerika, finner god marknad. Stora framgångar på åtskilliga utställningar, vittna om det erkännande de öfverallt rönt. Vadstenaspetsen knyppas, i motsatts till dalspetsarna och de skånska, efter stucket mönster. De mest kända af de förra — fint blom — och grenverk, hufvudsakligen nästan naturalistiskt, inramadt af någon gröfre tråd — äro för väl bekanta, för att man ens behöfver erinra därom. Skolan arbetar hufvudsakligen om vintern, då vår- och sommarmånaderna själfallet måste anslås till sysslor utomhus, trädgårdsskötsel och landbruk.

Men det är att hoppas, att det unga släktet, trots alla de nyväckta, mera rörliga intressen, som nu ligga i luften, alltjämt måtte bibehålla intresse för den historiska, vackra och fina handslojd, som sedan århundraden särtecknat Vadstena och den kringliggande provinsen — det gamla kultursätet Östergötland.

Det har gått så många vågor öfver vårt land, sedan denna industri första gången hittade vägen till nunnornas klosterceller; — det är icke otroligt, att de frön, som haft lifskraft nog att öfverleva så många århundraden, ytterligare kunna trotsa tiderna och uppenbara sig i en ny, stark existensform. Denna framtidsförhoppning synes så mycket mera grundad, som man känner det vakna intresse, hvarmed numera alla lifsytringar på dessa områden omhändertagas af nitälskande förmågor, och den energi, som nedlägges på att blåsa nytt lif i de flämtande gnistorna af vår gamla förgångna kultur, i hopp att den en gång åter skall flamma upp till en mäktig eld, som skall lysa vidt omkring.

ELLEN LUNDBERG, F. NYBLÖM.

Kvinnor! Sök genom att sprida upprop och broschyrer under den tid, som återstår innan valen, att påverka både män och kvinnor till förmån för kvinnans rösträtt. På utgången af valen kommer en längre eller kortare rösträttsstrid för kvinnorna att bero.

Litteratur.

Karl M. Lindh: Kvinnornas rösträttskraft.

Frisinnade Landsföreningens första broschyr för kvinnornas politiska rösträtt har nyss utkommit såsom nr 62 af föreningens meddelanden. Förut har intet politiskt parti såsom sådant publicerat någon agitationsskrift för kvinnornas rösträtt, ty Sigfrid Wieselgrens broschyr 1906 var utsänd af honom personligen liksom äfven Dahlbäcks och Lindhagens med fleras. Frisinnade Landsföreningens broschyr är skriven af redaktören Karl M. Lindh, ledamot af riksdagens Andra kammare för Gefle stad, en man som i denna fråga har utomordentligt klara färger. Våren 1907 var det han som interPELLERADE regeringen om orsaken till dess uppskofspolitik i denna fråga; vid debatten i riksdagen den 2 maj i år gjorde han i diskussionen ett varmt inlägg och framhöll det nödvändiga i att hvarje frisinnad man stödde frågan. Det är också den synpunkten han i broschyren särskildt påpekar. Kvinnornas rösträttsfråga har alltid principiellt stöds af det frisinnade partiet, det är en

följd af personlighetsprincipen, som partiet hyllar i rösträttsfrågan. Det är den utvecklingshämmande högerpartiet som är sakens naturliga motståndare; högerpartiet såsom sådant har ej upptagit kvinnornas rösträtt på sitt program och enstaka högermän, som stödjare saken, kunna ej komma att lösa den; detta är grunddragen af broschyrens synpunkter. Skriften är mycket populärt hållen med en dialog mellan en vänster- och en högerman, hvare högermans alla invändningar framkomma och ögonblickligen reduceras till sitt rätta värde af vänstermannen. Det är ett nöje att läsa den lilla skriften, som hvarje frisinnad person och i synnerhet hvarje frisinnad kvinna bör göra allt för att sprida under den månad, som ännu återstår före höstens val.

Redaktör Lindhs skrift sprides genom Frisinnade Landsföreningen och kan erhållas gratis efter rekvisition från Frisinnade Landsföreningens sekreterare, herr A. Grundel, 28 Surbrunnsgatan, Stockholm Va.

AMEAN.

Kvinnor! Visa Edert politiska intresse genom att infinna Eder på valmötena. Demonstrera genom Eder närvaro, om Ni icke kunna göra något annat.

Från allmänheten.

Bör icke ungdomen få roa sig inom S. S. U. H.?

Till Red. af Dagny.

I Nr 28 af Dagny har fröken Jenny Wallerstedt i en artikel »Sveriges studerande ungdoms helykterhetsförbund» bl. a. uttalat den åsikten, att S. S. U. H.-föreningarna alltför mycket skatta åt nöjesbegäret hos våra gossar och flickor. »Lek och andra nöjen böra» anser fröken W., »endast ingå som ett underordnad moment i föreningslivet».

Om nu också, som fröken W. förordar, endast vuxen ungdom, icke barn, upptages i S. S. U. H.-föreningarna, så kan man väl fråga, hvarmed de egentligen böra sysselsätta sig, då de äro tillsammans, om de endast undantagsvis böra roa sig? Äfven om S. S. U. H.-iterna uppnått den ålder, att de kunna kallas vuxen ungdom, så kan man väl vara tacksam, om de förskona en från åsynen af detta snusförnuftiga allvar, denna oförmåga af verklig ungdomlighet, som så ofta präglar ungdomen nu för tiden.

Alla barn i början. I Kina har grundats en förening, som heter »Tien Tsui Hui», det är naturliga fotföreningen. Det sägs, att föreningens ansträngningar att motarbeta den kinesiska elegansens fordran, att kvinnofötter skola på artificiellt sätt förminska och göras obrukbara, börjar att vinna framgång bland de högre kretsarna och att därifrån kommer säkerligen den nya uppfattningen i fotfrågan tränga igenom bland andra samhällslager.

Mig synes, att icke blott skolgossar och skolflickor, utan äfven de lite mera försigkomna i S. S. U. H.-föreningarna kunde lämna diskussionerna med bryggerirepresentanterna åt äldre nykterister. Däremot kan jag ej inse skadan af att de på egen förhyrd ångare fara till ett förbundsmöte helt enkelt för att ha »gränslöst roligt». Och jag kan icke inse, att det är skadligt vare sig för deras karaktärsutveckling eller för nykterhetssaken, att de inom S. S. U. H.-föreningarna få praktisk erfarenhet däraf, att glädjen på intet sätt beror af spritdryckerna. Jag tror, att den vissheten, som de i sin tur direkt eller indirekt meddela andra, gör mera för nykterheten, än många, många rusdrykspredikningar.

Då emellertid säkerligen många med mig äro starkt intresserade i denna fråga, vore det synnerligen önskvärdt, om densamma blefve föremål för diskussion i Dagnys spalter och belyst ur olika synpunkter.

En moder.

Med nöje upplåta vi Dagnys spalter för en diskussion i frågan, och uppmana intresserade att yttra sig.

Red.

En ny dansk rösträttsförening har bildats, hvars mål är, »att på den kristna trons grundval uppmuntra män och kvinnor till att taga aktiv del i arbetet för kvinnans rösträtt och att genom föredrag läsecirklar etc. göra kvinnorna i stånd att nyttja rösträtten på rätt sätt, då tiden kommer». Ordf. är pastorskan de Blauenfeldt, och bland styrelsemedlemmarna är pastor H. F. Paulsen.

Notiser.

Socialdemokratiska kvinnokongressen, som fortsatte på tisdagen, onsdagen och torsdagen, afslöts på torsdags e. m. På tisdagen behandlades kvinnornas ställning till militärväsendet, hvilken fråga inleddes af skolläraren C. Sundblad. Undervisningsfrågan inleddes af fil. kand. R. Sandler.

Vidare behandlade kongressen den fackliga och politiska propagandan och har därvid äfven i en resolution betonat kvinnorösträttsagitationens vikt och betydelse. Dessutom har kongressen genom ett uttalande markerat principen »om lika lön för lika arbete». Vidare har behandlats hemarbetsfrågan och nykterhetsfrågan.

Under onsdagens förmiddag behandlades den sexuella frågan, hvilken inleddes af dr Alma Sundqvist, som äfven framlade följande förslag till uttalande:

Kongressen anser, att vid hvarje försök att lösa den s. k. sexuella frågan, hufvudvikten bör läggas vid sådana åtgärder, som kunna befrämja det kommande släktets bästa. Kongressen beslutar därför: att uppmana partiets riksdagsmän att energiskt arbeta på införandet af s. k. moderskapsförsäkring genom statens medverkan; att uppmana de socialdemokratiska stadsfullmäktige att söka åstadkomma tillfällen för alla kvinnor att få undervisning i barnavård, eventuellt igångsättande af barnavårdshem i Stockholm; att uppmana kvinnoorganisationerna att verka för en grundlig och sakkunnig upplysning åt ungdom af båda könen i alla till den sexuella frågan hörande områden. Eventuellt låter kongressen utarbeta genom sakkunnig person en för båda könen afsedd lättfattlig broschyr angående sexuell hygien.

Vidare har kongressen behandlat fosterbarnsfrågan med fröken Anna Lindhagen som inledarinna. På inledarinnans förslag antog kongressen följande uttalande:

»Kongressen uttalar som sin åsikt, att effektivaste sättet att motarbeta fosterbarnsindustrin är att mödrarna sättas i tillfälle att själfva vårda sina barn, hvilket naturenligen förhållande att mor och barn ej skiljas åt i främsta hand kan uppnås:

- 1) genom att särskildt ensamstående mödrar erhålla barnavårdersättning genom moderskapsförsäkring;
- 2) genom att i lagen införas effektivare bestämmelser för utfående af barnavårdsbidrag af barnafäderna;
- 3) genom att kvinnorna erhålla tillräcklig ersättning för sitt arbete;
- 4) genom upprättande af hem för ensamstående mödrar och deras barn samt barnkrubbor, synnerligast i närheten af industricentra.

Vidare framhåller kongressen som en ovillkorlig fordran att den nuvarande lagen om fosterbarns vård effektivt efterlevs, samt att kvinnorna hvar och en på sin ort arbeta för att göra denna lag känd samt att kvinnor få säte i de nämnder, som hafva att öfvervaka fosterbarnsvården samt att, såsom vid 1908 års riksdag motionerats, ytterligare förbättringar i denna lag genomföras.»

Fru Ruth Gustafssons motion om ett barnhems upprättande kunde kongressen ej biträda, då det är en samhällets sak.

Efter inledningsföredrag af riksdagsman Nils Persson antogs en resolution mot lifsmedelstullarna samt likaledes, efter föredrag af fru A. Söderkvist, en resolution till förmån för arbetskvinnornas rösträttsfråga.

Kongressen afslöts, som förut nämnts, på torsdagens

e. m. Bland mera viktiga frågor på denna kongressens sista dag märkes debatten om mannens målsmanskap öfver kvinnan, hvilken debatt inleddes af jur. kand. A. Gard och resulterade i en resolution, hvari betonades att de nuvarande bestämmelserna angående makars egendoms-gemenskap böra upphävas. En resolution, som betonade kooperations värde, antogs.

Den egentliga afslutningen skedde med ett större möte i B-salen.

Folkskollärarynnornas husmodersskola. På initiativ af folkskollärarynnornas diskussionsklubb i Stockholm har nu å Bränninge egendom, $\frac{1}{2}$ mil söder om Södertelje, öppnats en husmodersskola för tillsviðare sexton elever. Undervisningen gäller hufvudsakligen matlagning och kvinnlig slöjd. Byggnaden, i hvilken skolan är inrymd, har för ändamålet kostnadsfritt upplåtits af godsherrn K. V. Hagelin.

Kvinnorna och valrörelsen. På inbjudan af Halmstads lokalafdelning af Frisinnade Landsföreningen hölls därstädes den 5 d:s å hotell Sveas festsal allmänt möte. Sedan riksdagsman Erik Röing från Göteborg hållit ett föredrag om »några af vänsterns stridslinier vid höstens riksdagsmannaval», häfdade fru Frigga Carlberg rättfärdighetskravet i kvinnornas rösträttskamp. *Höger-tidningen Halland* yttrar: »Det fint och nobelt framförda vackra föredraget belönades med kraftiga applåder». Tidningen var mindre vänlig mot herr R. Mötets ordförande hade anledning beklaga bristen på politiskt intresse, då blott ett 30-tal personer infunnit sig. Att de närvarande kvinnorna blott voro 5 måste man äfvenledes beklaga.

En kvinna på predikstolen och presten som åhörare. Denna ovanliga händelse må man väl kalla ett nytt tidens tecken i Sveriges land. Och det var till och med på uppmaning af församlingens kyrkoherde, som fröken Ina Rogberg i Skogs kyrka en söndagseftermiddag i år höll en predikan för ungdom om sedlig renhet. Kyrkan var fylld till sista plats af en andäktigt åhörarskara, och den frisinnade och vidsynte församlingsherden riktade efter predikans slut några varmhjärtade ord till den närvarande ungdomen med anledning af fröken Rogbergs varnings- och uppmaningsord till densamma.

Valupprop. Fröken Signe Bergmans i Dagny för den 16 juli införda uppsats »Kvinnorna och riksdagsmannavalen» har för större spridning bland kvinnorna, af Göteborgs F. K. P. R. utgifvits som valupprop och kan rekvideras hos dess sekreterare, fröken Hildur Öijer, adr. Göteborg, till ett pris af 1 öre pr ex.

Bland de af årets riksdagsmannakandidater, som särskildt dröjt vid den punkt på Frisinnade landsföreningens program, som rör politisk rösträtt åt kvinnor, intager assessor Åkerman otvifvelaktigt första platsen. Och är det att hoppas, att kvinnorna i den valkrets — Marstrand, Strömstad och Lysekil — som assessor Å. tillhör utveckla all den energi de förfoga öfver för att främja hans val.

Efter ett föredrag i Marstrand den 6 juli af professorskan fru Ann Margret Holmgren bildades där en krets af F. K. P. R. Interimstyrelse tillsattes, och kretsen inträdde i Landsföreningen.

Omkring ett 40-tal medlemmar ingingo i föreningen.

"HEMTREFNAD"

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd "HEMTREFNAD" genom prenumeration!

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken

(Barkåkra station, Västkustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mot-tager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Extra fina
Dörrskyltar, Stämplor
och Sigill

erhållas alltid billigast från

GUSTAV HÅKANSSON

Stockholm. Box 173.

Mästersamuelsgatan 54.

Till Föräldrar Sverige rundt!

Folkskolans Barntidning utgår i år i sin sjutonde årgång. Kanske ha ni likväl ännu ej försökt den för era barn! Gör det då under detta år, och ni ska få se, huru roligt era barn få af sin tidning hela året, och med hvilket intresse de skola läsa den.

Af innehållet 1908 må särskildt nämnas: följte tongen *Hjälten bland hjältar* eller *Charles Gordons lif och stordåd*, skildrade af MARIE-LOUISE GAGNER, med omkring fyrtio illustr. af Edv. Berggren; *Våra konstskatter i Nationalmuseum* af CARL G. LAURIN samt *Biografier af svenska förf.* af MARIE-LOUISE GAGNER.

Dessutom en mängd sagor och berättelser af våra på området bästa förf., allt rikt illustrerad.

Folkskolans Barntidning erkännes enstämmt som »Sveriges obestridd främsta, finaste och bäst redigerade barntidning».

Folkskolans Barntidning utkommer en gång i veckan med 36 nummer om året. Erhålls å alla postanstalter och kostar endast 1: 65 för helt och 90 öre för halft år *Stor prisnedsättning för skolor.*

Folkskolans Barntidning utgifves och redigeras af

Stina Quint.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

- Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{1}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen:* Genom insändandet af prenumerationsavgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller:* Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Prenumerantsamlare å DAGNY

söks på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Egnahemssparbanken.

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m.
Allm. tel. 917. Rikstel. 73.
Inlåningsränta f. n. $5\frac{1}{2}$ proc.

Mot
sensträckningar

lika väl som kross-skador m. m. har Salubrin befunnits vara ett utmärkt behandlingsmedel, om det användes som i beskrifningen angifves. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Spekeri- och Färgaffärer. Partilager hos Geijer & C:o, Stockholm.

Kemisk Tvätt.
A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7 1/2 öre pr mm.)

SLÖJDLÄRARINNA. Plats sökes af undervisningsvan person, som genomgått Lundinska kursen och Handarbetets vänner i Stockholm samt 2 slöjddkurser på Nääs. Svar till 22 år, Alingsås, p. r.

GLADLYNT, MUSIKALISK FLICKA med 6-klassig Elementarbildning, söker plats i bättre familj, hälst Sthlm, som hjälp och sällskap. Goda betyg finnes. Lön önskas. Svar till »plats i Augusti». Falun p. r.

UNG, BILDAD FLICKA, som genomgått Nancy Envalls Husmoderskola och är van vid husliga sysslor, önskar plats i familj hälst på landet. Kan om så önskas äfven undervisa nybörjare i musik. Svar till »I. A.», p. r., Karlstad.

LÄRARINNA, energisk, intresserad af sitt kall, söker plats, undervisningsvan i skolämnen, språk, musik. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

LÄRARINNA, undervisningsvan, musikalisk, söker plats. Talar franska, engelska. Goda betyg. Nya Inack-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

LEDIGA PLATSER.

LÄRARINNEVIKARIAT med undervisningsskyldighet i historia på högsta stadier, geografi och aritmetik är för höstterminen ledigt vid **Högre elementarläroverket i Halmstad för kvinnlig ungdom.** Lönen beroende på kompetens. Ansökningshandlingar sändas före den 20 aug. till Fröken Maria Hult, Halmstad.

Halmstad i aug. 1908.

Styrelsen.

LÄRARINNETJÄNSTEN vid nyinrättade folkskolan i *Örkelljunga* kyrkoby sökes hos skolrådet 60 dagar efter första kungörandet i Post- och Inrikes tidningar. Lön enligt lag. Platsen tillträdes den 1 nästa oktober. Huruvida skolan blir samskola eller flickskola är ännu ej bestämt.

Örkelljunga den 15 juni 1908.

J. A. Burén.

Skolrådets ordförande.
Adress *Örkelljunga.*

LÄRARINNETJÄNSTEN vid fasta förenade folk- och småskolan vid Åboö, *Ripsa* församling, Södermanlands län, sökes inom 60 dagar efter första annonsen i Post- och Inrikes tidningar hos skolrådet i Ripsa. Lön enligt lag.

VIKARIE för hösttermin, som börjar den 1 september, sökes ock. *Ripsa, Vallhalla*, den 15 juni 1908.

Skolrådets ordförande.

EN LÄRARINNEPLATS vid **Vänersborgs** stads församlings folkskola är ledig till ansökan inom 60 dagar från första kungörandet i Post- och Inrikes tidningar. Löneförmåner: grundlön 1,400 kr. med trenne ålderstillägg å 150 kr. hvardera efter 5, 10 och 15 års väl vitsordad tjänstgöring. I lönen ingår ersättning för bostad och vedbrand. Undervisningstid 9 månader under året. Ansökningshandlingarna ställas till skolrådet i Vänersborg och insändas till under-tecknad.

Vänersborg den 6 juli 1908.

C. T. Hellgren.
Skolrådets ordförande.

LÄRARINNA för tvenne barn om 10 och 7 år önskas till disponentfamilj. Sökande bör ha seminariebildning, ej vara alltför ung samt kunna trifvas på landet, fast där är ondt om förströelser. Svar till »Lärlarinna» under adress S. Gumellii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

KUNGÖRELSE. Sedan *Kvistbro* församling i Örebro län beslutat att e. o. folkskollärlarinnebefattningen vid Svartå bruk skulle inrättas som ordinarie, kunna kompetenta kvinnliga sökande insända sina ansökningshandlingar till skolrådet senast 60 dagar efter denna kungörelses införande i Post- och Inrikes tidningar. Skolan omfattar folkskolans 1 och 2 klasser, lön efter lag, bostaden utgöres f. n. af 1 rum och kök samt 40 kr. ersättning för felande rum. Platsen tillträdes den 1 nästa januari.

Kvistbro, adr. *Gropen*, den 30 juni 1908.

Skolrådet.

LÄRARINNA, undervisningsvan, kunnig i språk och musik, erhåller plats i prästgård instundande höst att undervisa två flickor, 12 och 8 år. Svar till »W. Gustaf», Kopparbergs län.

FÖRESTÅNDARINNEPLATSEN vid Klippans Samskola är af en händelse ledig att tillträdas instundande hösttermin. Ansökan med uppgift om löneanspråk jämte betyg torde snarast insändas till Styrelsen för Samskolan, Klippan.

SOM VÄRDINNA och uppfostrinna finner duglig och godlynt ung dam ett godt hem efter ansökan med foto. till »Villan», postfack N:o 44, Sundsvall.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga upplysningar genom
Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
54 Drottninggatan.

VID MINDRE FOLKSKOLA (fast) i Holmsjön af *Ljusnarsberg*, Örebro län, är lärarinneplats ledig att *genast* sökas. Skolan belägen cirka 12 kilometer från Kopparbergs köping och Ljusnarsbergs kyrka. Barnantalet ringa. Begynnelselönen 500 kr.

Skolrådet.

EN ANSPRÄKSLÖS LÄRARINNA, som året om skulle trifvas på landet å *badort*, för att undervisa en 8-årig dotter i tyska, musik, de vanliga skolämnena; något litet kunnig i sömnad vore önskligt; med små pretentioner. Svar till Fru Hedenberg, *Horred*, Helsingöns Badanstalt.

ÅHLINSKA SKOLAN.

:: Högre fullständigt läroverk för flickor. ::

Läroverket inflyttar höstterminen 1908 i sin nya lokal *Dalagatan 16 och 18.*

Gymnasium med dimissionsrätt på latinlinjen A. och B. samt reallinjen. Elementarskola med 8 klasser. Småskola, i hvilken äfven gossar mottagas. Förberedande seminariekurs. Fortsättningsskola.

Repetitionskursen med de gossar, som söka inträde i Allmänna läroverken, börjar onsdagen 12 augusti kl. 10 f. m. i den nya lokalen.

Upplysningar lämnas och anmälningar om nya lärjungar (äfven nybörjare) mottagas i skolans expedition Dalagatan 16 och 18, 2 tr., tisdagar och fredagar 12—2. A. t. 78 18. R. t. 87 55.

HEDDA ÅHLIN.

Föreståndarinna.

(S. T. A. 210 141.)

:: Kristinehamns Praktiska Skola ::

Sveriges största och mest mångsidiga praktiska läroanstalt börjar i höst sitt **31:a** läsår med följande **Fackafdelningar:**

Allmänna afdelningen, afsedd för allmänbildning.

Allmänna Handelsafdelningen, valfria ämnen. **Högre Handelsafdelningen** (obligatoriska ämnen) med avslutade kurser.

Rit- och Byggnadsafdelningen: 1. Maskinafdelning. 2. Byggnadsafdelning. 3. Högre byggnadsafdelning (obligatorisk kurs med slutpröfning).

Förberedande afdelning: 1. Till statens landbruksinstitut. 2. Bergskolans högre afd. 3. Tekniska skolor. 4. Realskoleexamen.

Juridisk afdelning: 1. Juridiskt seminarium (för utbildande till länsmän m. m.). 2. Allmänjuridisk afd. (för jur. allmänbildning).

Landbruksafdelning: 1. Allmän (motvarande statens landtmannaskolor jämte allmänbildande ämnen). 2. Högre, för vidare utbildning (enda i sitt slag i Sverige).

Kontrollassistentkurs.
Hushållsafdelningen i förening med husmoderskurs.

Slöjdfdelning: 1. Väfnader. 2. Konst-sömnad. **Stenografi. Maskinskrifning.**

Hufvudkurser börja 1 aug., 1 okt., 1 nov. och 9 jan.

Prospekt mot dubbelt porto. Bref adresseras endast till: *Praktiska Skolan, Kristinehamn.*

Rikstelefon 115. — OBS! Ny, tidsenlig lokal med härligt läge.

CARL PEHRSON.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Dr. jur. Anita Augspurg. Af A. K.

Äktenskaps rättsverkningar enligt gällande engelsk lag.

En social skola för kvinnor.

Garden City. Af *Tyra Kleen.*

Spetskonst och spetsar. III. Några ord om Vadstenaspetsarna. Af *Ellen Lundberg, f. Nyblom.*

Karl M. Lindh: Kvinnornas rösträttskraft. Af *Amean.*

Från allmänheten.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.